

VOJNI INVALID

GLASILO UDRUŽENJA VOJNIH INVALIDOV KRALJEVINE S.H.S.

OBLASTNEGA ODBORA ZA LJUBLJANSKO IN MARIBORSKO OBLAST V LJUBLJANI

List izhaja 1. in 15. v mesecu. — Posamezna številka 1 Din. Naročnina mesečno 2 Din. — Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredništvo in upravišstvo v Ljubljani, Št. Peterska vojašnica.

Pri nas in drugod.

V zadnjem času smo se nekoliko seznanili s preskrbo vojnih žrtev v Nemčiji in Angliji, pa poglejmo še mali odlomek preskrbe v Franciji.

Vsakega zanima, kako gre našim tovarišem drugod. Hočemo se tukaj omejiti samo na vprašanje eksistenčne preskrbe francoskih vojnih žrtev, katerega moremo posneti, gotovo pa so tudi vsa druga vprašanja temu primerno urejena.

V Franciji obstoja zakon o pokojninah vojakov in pripadnikov mornarice od 31. marca 1919.

Ta zakon skrbi za bodočnost upravičencev s tem, da jim omogoči nadaljno eksistenco s primernim zaposlenjem. Njegove določbe zadevajo vse industrijske ali trgovske obrate, kateri redno zaposlujejo več kot 15 delavcev obojega spola, starih nad 18 let. Tudi kmetijska ali gozdarska podjetja so podvržena enakim določbam. Obrati, ki imajo zaposlenih nad 50% ženskih moči, so oproščeni obveznosti nameščanja gotove količine vojnih poškodovancev, ako imajo sorazmerno napram moškemu personalu nameščeno predvideno število neomoženih vojnih vdov, mladoletnih sirot ali mater padlih ali umrlih vojakov.

Minister za javna dela stavlja v sporazumu z državnim invalidskim uradom gotovo določeno število vojnih žrtev za vsako kategorijo obrata, katera količina pa ne sme presegati 10% celokupnega nameščenega osebja. Težki poškodovanci, katerih delanezmožnost znaša najmanj 80% se štejejo pri tem kot dve enoti (eden za dva). Ako je delodajalec sam invalid, se šteje sam kot enota h količini obveze, ako ima nad 80% delanezmožnosti, pa se šteje za dva.

Poslovodje, kateri ne zaposlujejo v obratih predpisano število vojnih žrtev, morajo poslati

tekem 48 ur, ko se to pojavi, potom priporočenega pisma naznanilo pristojnemu uradu. Vsak nastavljenec mora prestati preizkušnjo, ki ne sme presegati pri delavcih enega tedna pri nameščencih pa enega meseca. Določitve sposobnosti za ta ali oni posel se vrše potom posebne komisije, kateri predseduje sodnik civilnega sodišča, člani pa so nadalje še zdravnik, zastopnik invalidov, ki ga izvolijo v okrajnem odboru v ta namen poškodovanci sami, delodajalec in delavec ali nameščenec. Slično sestavljena komisija odloča v provinci (okraju) tudi glede pogojev zaslužka, ali kazni in pristojbin, ki so določene za ona podjetja, katera ne izpolnjujejo pogojev. Ta pristojbina znaša za vsakega invalida delavca, ki ni prišel do namestitve, dnevno po 6 frankov. Te pristojbine se zbirajo v skupni fond za vojne žrtve.

V splošnem veljajo za delovne pogoje in pogodbo predpisi 1. knjige zakona o socialni politiki in delu. Težki poškodovanci, ki so nad 60% delanezmožni, imajo po izplačilu dnevnega ali tedenskega zaslužka pravico odpovednega roka na 2 tedna, ako prejema plačo na mesec, pa imajo pravico odpovednega roka na 2 meseca. Ako predvidevajo sklenjene pogodbe drugačni odpovedni rok ali zahtevajo krajevne prilike drugače, potem veljajo dotični termini ali predpisi.

Iz tega vidimo, da ima Francija lepo urejeno eksistenčno preskrbo vojnih žrtev, ki se mora smatrati za glavni pogoj invalidskega vprašanja.

Pri nas pa invalidski zakon privatna podjetja popolnoma nič ne tangira, kljub temu, da smo se zelo borili za to vprašanje.

Naj bi služilo to za vzgled pri eventuelni reviziji invalidskega zakona.

Nekaj podatkov na vprašanja.

Najprej hočemo pojasniti kako stoji zadeva z odkupninami invalidnin. Preko Oblastnega odbora je šlo do sedaj 154 prošelj, za katere je moral izdati svojo izjavo. Komisija za odkup invalidnin, ki posluje pri ministrstvu socialne politike v Beogradu do sedaj še ni nobeni prošnji iz Slovenije končno ugodila, da bi kdo dobil izplačano.

Oblastni odbor je v tej zadevi interveniral potom svojega zastopnika. Dobil je poročilo, da so bile skoro vse prošnje nepopolne in so se razposlale potom sreskih poglavarjev in velikih županov v izpopolnitev.

V največ slučajih so manjkali prepisi sodnih sklepov in na njih klavzule da so pravomočni. Treba je tudi izjave o stanju in razmerah porokov, ki jamčijo; ter davčnih potrdil.

Danes objavljamo na drugem mestu nekatera imena prosilcev, katerih prošnje leže še nepopolne pred komisijo za odkup invalidnine. Poleg tega pa pojasnjujemo, kaj je treba priložiti k vsaki prošnji, da ne bo nepopolnosti. Dotični bodo že vedeli, kaj niso priložili in naj to naknadno store. V bodoče pa naj vsakdo pazi, ako vlaga prošnjo, da jo bo pravilno opremil.

Treba je pri vsaki prošnji **sodno overovljen prepis** sklepa o invalidnini. Overovljenje od občin, udruženja ali drugega urada ne velja.

Na vsakem prepisu sklepa mora sodišče napraviti tudi **klavzulo**, da je **pravomočen** in to potrditi.

Dalje **izpiske iz rojstne knjige** zase in za one, za katere prejema dodatke, **navrstveno**

spričevalo, izjavo občine, ki naj popiše vse razmere in potrebo, dalje svojo **lastno izjavo**, da bo odkupnino v resnici porabil, za kar prosi, **izjavo dveh vojnih invalidov** (vdove in neinvalidi ne veljajo). Invalida naj izjavi, da poznata razmere in potrebo prosilca, njegovo zanesljivost in da mu garantirata za porabo v zaprošeni namen. Lastna izjava in izjavi invalidov morajo imeti podpise potrjene od občine. Priložiti je treba končno še **potrdilo** koliko plača neposrednega davka ali da ga ne plača nič.

Vse prošnje morajo iti preko Oblastnega odbora, ker mora podati on v vsakem slučaju svoje mnenje. Krajevni odbori **morajo** vedno poslati svoje mnenje na posebnem listu tako o prosilcu kakor o porokih (ali sta vojna invalida, s čim sta zaposlena, opis oseb). Na tej podlagi Oblastni odbor poizveduje in izjavlja.

Tako naj vsak gleda, da bo prošnja opremljena, sicer se mu zavlačuje.

O količini odkupnine ne vemo nič, sicer pa ne bo povsod enaka, ker se ravna po zdravstvenem stanju in razmerah. Sredstev v ta namen ni veliko, ker je bilo v proračunu za to leto 2 milijona Din, nekaj pa je že porabljenega.

Komisija za odkup invalidnim deluje po vrstnem redu došlih popolnih prošelj in gleda na sorazmerje med posameznimi pokrajinami.

Zagotovilo imamo, da se bodo slovenske prošnje v kratkem začele končno reševati. Želimo, da se tovariši in tovarišice po teh navodilih ravna.

Druga novost, za katero smo zaznali, je nakazovanje invalidnin za nazaj. Že zadnjič smo o tem nekoliko pisali, zvedeli pa smo točneje, kar bo naše članstvo predvsem zanimalo.

Znano je, da je g. minister socialne politike na letošnjem kongresu izjavil, da se bodo izplačevali zaostanki invalidnin. Tozadevni kredit je že odprt. Računovodstvo je izvršilo likvidacijo vseh zaostankov v času med 1. majem 1925 do 31. marca 1926 in so že pripravljene nakaznice. Ko bo finančno ministrstvo nakazalo svoto v obsegu odprtega kredita, bodo vse nakaznice odposlane. Računati je s sigurnostjo, da se bo to v kratkem izvršilo, kar dokazuje odprt kredit in izvršeno delo. Ako smatra kdo, da je potrebno javiti kako spremembo naslova itd., naj piše računovodstvu.

Onim, ki imajo prejeti zaostanke, pa so med tem časom umrli, bodo nakazani njihovim zapuščinam. Za prihodnje leto je upati, da bodo nakazani še nadaljni zaostanki za starejšo dobo. Na vsak način so tozadevno pripomogli večni protesti udruženja.

Vprašanje dodatkov za one otroke, ki študirajo, je tudi precej nejasno onim, ki jih prejemajo, zato hočemo nekaj pojasniti.

Sedaj, ko so šolske počitnice, so bili dotičnim dodatki za take otroke prekinjeni. Po večini vsi sprašujejo zakaj? Pravilnik k členu 45 pravi, da se mora izkazati s potrdilom šole, da otrok študira. Razumljivo je pa tudi, da vpoštevajo le tiste otroke, ki uspešno študirajo. Sedaj o počitnicah se šole prekinejo in ne ve se, kdo bo še naprej študiral in kdo ne? Zato dodatke za dotične prekinejo. Ko pa se bo začela zopet šola, naj starši predložijo potrdila, da so otroci zopet vpisani in da uspešno študirajo, nakar bodo dobili dodatke za ves čas prekinitve in redno za naprej.

Radi napredovanja v šoli se zahteva tudi potrdilo šole ob semestru, t. j. vsakega pol leta.

Neka nova odredba obstoja tudi za otroke, ki se smatrajo za popolne sirote. Po invalidskem zakonu je razloček med prejemki polsirot (ki imajo še mater) in jih dobivajo po členu 46, dočim dobivajo popolne sirote (brez obeh staršev) precej več po členu 47 inv. zakona.

Ako se pa mati vdova omoži, je smatrati njene otroke nadalje za popolne sirote.

Očem ni dolžan za nje skrbeti, mati pa tudi zgubi svojo invalidnino in preide pod skrb moža.

Po razpisu Odeljenja Ministrstva pravde iz Zagreba z dne 16. II. 1927, Br. 812, je treba priznati takim otrokom položaj popolnih sirot (kakor da so brez staršev) in jim določiti prejemke po členu 47 inv. zakona. Na to opozarjamo naše čitatelje, ker je več takih slučajev. Ako se jim ne ugoti uradno, naj vložijo prošnje.

Toliko za danes, prihodnjič javimo zopet kaj novega.

Ali so invalidnine obdavčene?

Letošnji finančni zakon je prinesel prav čudni člen 86., ki je postal predmet razburjenja.

Navajeni smo že, da dobimo s finančnimi zakoni vedno kaj dobrega, tako se še spominjamo, da nam je prinesel specialne komisije, katerih sestava ni bila v skladu z invalidskim zakonom, pozneje smo dobili poslabšani davčni cenzus, ki je podlaga naše siromašnosti. Od 30 Din neposrednega davka nam je postavil le 20 Din, poleg tega pa vpošteval še davek na ročno delo in se presoja siromašnost jako krivično.

Sedaj se moramo zopet razburjati nad novo določbo, ki smo jo dobili letos in ki se glasi:

»Dokler se ne začne odmerjati davek po novem skupnem zakonu o neposrednem davku za vso kraljevino, plačujejo vsi državni uradniki, častniki in ostali uslužbenci razen telesnih delavcev, kakor tudi osebe, ki prejemajo od države pokojnino, podporo, invalidnino, kot neposredni davek in kot vse pribitke razun invalidskega davka in komorske doklade.

Nato pa našteva člen stanove, katerim se odteguje davek in določa pri vsakemu procente.

Isti so:

1. Uradniki, častniki in uslužbenci izven kategorije plačujejo 5 %.
2. Ravno isti v kategorijah plačujejo 4 %.
3. Zvaničniki, podčastniki in služitelji 3 %.
4. Upokojeni uradniki, podčastniki in služitelji, ki niso bili prevedeni na noben nov zakon, plačujejo 4 %.
5. Dnevničarji po pisarnah 3 % in naposled uslužbenci Belja in Topolovca plačujejo 5 %.

Med temi stanovi ne najdemo nikjer navadnih invalidov, vdov ali sirot, ki niso nikaki upokojeni, še manj pa uslužbenci.

Ako natančno premostrimo prej navedeno specifikacijo, ne moremo navadnih vojnih žrtev, katere niso v državni službi, primerjati

med položaje, ki jih navajamo ad 1. do 3. in 5., ker te je treba smatrati, da so še v aktivni službi. Upokojeni ad 4. pa so navedeni po stanovitih in nikjer ne omenja navadnih vojakov ter njihovih vdov in sirot. Sicer pa oni, ki prejemajo invalidnino, niso upokojeni, ker bi se drugače reklo pokojnina, ne pa invalidnina ali bolje rečeno srbsko »potpora«. Ako bi imel finančni zakon namen smatrati navadne vojne žrtve z njihovo malenkostno invalidnino pri odtegovanju neposrednega davka, bi jih navedel pod posebno točko pri specifikiranju in jim določil procenete.

Mogoče, da ima člen 86. uvodoma v mislih kake druge vrste invalidnino?

Jasno je torej, da vojne žrtve v členu 86. fin. zakona nimajo določenih procentov neposrednega davka od invalidnin, zato se ga jim tudi ne more odtegovati.

Ako bi se na invalidnino plačal še davek, bi bilo to v nasprotju s čl. 95. invalidskega zakona, ki izrecno določa, da se na invalidnino ne plačuje nikakega davka.

Slišali smo, da obstojajo vendar pomisleki, ali se od invalidnin odteguje davek ali ne, toda vsako odmerjanje bo po našem mnenju proti smislu člena 86. fin. zakona, ki dovolj jasno postavlja stanove in procentne postavke.

Kakor čujemo, pa oblast še sama ni na jasnem.

Politične beležke.

Namere bivšega rumunskega prestolonaslednika. »Daily Ekspres« poroča, da namerava bivši rumunski prestolonaslednik Karel, ki je bil svoječasno zaradi nastopa proti sedanjemu ministrskemu predsedniku Bratianu prisiljen, da se odpove rumunskemu prestolu, ki pa ima v Rumuniji tudi še danes mnogo pristašev, zahtevati revizijo svoje odpovedi na rumunski prestol.

Posledice preloma diplomatskih odnošajev med Anglijo in Rusijo so vedno bolj vidne. Ta napaka rodi za Anglijo od dne do dne resnejše gospodarske posledice. Dejstvo, da ameriški finančniki v vedno večji meri pridobivajo ruske koncesije, dočim je angleška trgovina z Rusijo skoraj popolnoma prenehala, vzbuja v angleških gospodarskih krogih veliko skrb za bodoči razvoj angleške trgovine z Azijo.

Rusija in vprašanje Mandžurije. Pričeli so se razgovori glede rusko-japonskega sodelovanja v Mandžuriji.

Zopet francosko-italijanski obmejni incident. »Journal« poroča iz Nice, da so sinoči zopet fašisti obstreljevali neki francoski vlak v bližini Cannes.

»Obznana« tudi v Braziliji. Brazilski parlament je odobril zakon, s katerim se prepo-veduje vsak komunistični pokret.

Kulturna mislija na Dunaju. »Temps« objavlja članek svojega političnega sotrudnika o Dunaju, v katerem naglašja, da je ena glavnih posledic zloma avstro-ogrske monarhije dejstvo, da so balkanske države postale mnogo bližje srednji Evropi. Ta preokret kulturne mislije Dunaja, ki jo je igral nekoč, ni povečal. Ni pa dovolj, če velesile trde, da mora ostati Avstrija samostojna, potrebno je tudi, da sodelujejo pri reševanju avstrijskega problema.

Sporazum z Albanijo. Med našo vlado in Albanijo je dosežen popočen sporazum glede obnove diplomatskih odnošajev. Diplomatski odnošaji se te dni definitivno obnove. Tudi glede poslanikov je dosežen sporazum v tem smislu, da se povrne na svoja mesta oba prejšnja poslanika, to je g. Jeftić v Tirano in Cena beg v Beograd.

Italijanska vojna oporišča v Sredozemskem morju. »Westminster Gazette« poroča, da namerava Italija zgraditi na strateško važnih točkah Sredozemskega morja oporišča za svojo mornarico. Otok Saneno, ki leži pred Valono in otok Castellorizzo, ki leži ob turški obali, bosta baje zgrajena kot italijanski oporišči za mornarico. List spominja nato, da je Anglija že od leta 1921. protestirala proti tem italijanskim nameram, in meni, naj bi zadevo vzelo v roke Društvo narodov.

Madžarska vlada študira fašizem. Minister Vas bo potoval v Italijo, kjer bo proučeval socialni sistem fašizma. Spremljala ga bo posebna komisija, ki se hoče poučiti o vseh fašističnih institucijah.

Avstrijski parlament je šel 2. avgusta na počitnice. Zborovanje je bilo zaključeno s precej burno debato glede sprejetja zakona o šolski reformi.

Stavka na Madžarskem. Stavka v obratih železne industrije, kakor tudi v tovarni za žarnice, je izbruhnila in traja naprej. Dosedaj je izprtih 5000 delavcev. Pogajanja se še niso pričela. Razen tega je 700 delavcev csepelske tvornice za municijo stavilo zahtevo za 20% zvišanje mezd. Tudi mlinski delavci in delavci v pekovski obratih zahtevajo 30 do 40% zvišanje mezd. V premogokopu Vasi v bližini Pečuha je pričelo 1300 rudarjev stavkati radi meznega spora.

Prihod egiptovskega kralja v Rim. V Rim je prispel 2. avgusta kralj Fuad I. Na postaji ga je sprejel kralj z visokimi civilnimi, vojaškimi in državnimi predstavniki. Zvečer se je vršila na Kvirinalu slavnostna večerja.

Rusko-poljski odnošaji. Politični krogi smatrajo spor med Poljsko in Rusijo za likvidiran in napovedujejo rusko-poljski dogovor glede protisovjetskih organizacij na Poljskem.

Iz revolucionarne Portugalske. Vse brzojavke iz Lizabone so najstrožje cenzurirane. Kakor se izve, se razvija v vsej Portugalski močna agitacija. Vladni krogi se boje rojalističnega puča.

Demonstracije proti vojni v Berlinu. Socialdemokratska stranka je priredila v Berlinu velike demonstracije proti vojni. V sprevedu po glavnih ulicah je šlo nad 30.000 oseb.

Grške zmede. Zunanji minister Nihalokopulos je izjavil inozemskim novinarjem, da smatra ljudsko glasovanje o obliki vladavine za neobhodno potrebno.

V Nemčiji računajo z novo vojno. Listi priobčjujejo obširne izvlečke o načrtu reorganizacije nemške armade, ki sta ga sestavila dva častnika nemške armade. Častnika predlagata naj se rezerva reorganizira tako, da bo štela v vojnem času 450.000 mož, ki bodo lahko takoj kolonizirali ozemlje odvzeto Poljski. »Martin« piše, da častniki nemške armade predvidevajo bližnji konflikt s poljsko državo.

Japonska zahteva Mandžurijo in Mongolijo. Kakor poročajo iz Šanghaja, je japonska vlada potom svojih diplomatskih zastopnikov istočasno izročila severnokitajski in južnokitajski vladi večje število ultimativnih zahtev, ki so istovetna z zahtevami iz leta 1915. Z izpolnitvijo teh zahtev, bi postala Mandžurija in Mongolija v praksi japonska kolonija. Kitajskim nacionalistom bi bilo vsako širjenje njihove oblasti severno od Šantunga prepovedano. Japonska zahteva nadalje neomejeno pravico kupovanja zemlje v Mandžuriji. Nadalje zahteva Japonska izključno pravico, da gradi v Mandžuriji in severno od nje železniške proge, dočim bi se morala Kitajska vsem paralelnim progam odpovedati. Končno zahteva Japonska nekaj političen protektorat nad pokrajinami, ki jih je zasedel Čangtsolin in nad Pekingom. V slučaju, da bi nacionalisti prodirali severno od Šantunga, grozi Japonska, da bo zasedla Šantung in ojačila svojo tamošnje posadko. V ameriških krogih v Šanghaju zatrjujejo, da je stavila Japonska te svoje zahteve sporazumno z Anglijo.

Popolen neuspeh ženevske konference. 4. avgusta se je vršila zadnja seja konference za pomorsko razorožitev. Glavni govor je imel angleški delegat Bridgeman, ki je v svojem dolgem govoru razložil angleško stališče. Za njim je še govoril japonski delegat Šahito. Gibson, delegat Združenih držav, je izjavil, da se angleška vlada nikakor ni potrudila razumeti stališča, ki ga zavzema Amerika glede morskega razoroževanja. Vsi delegati odkrito izjavljajo, da se je končala konferenca s popolnim neuspehom.

Pred pričetkom pogajanj za solunsko pristanišče. Listi javljajo, da se prične v kratkem pogajanja med Jugoslavijo in Grško radi otvoritve jugoslovanske svobodne cone v Solunu. Madžarsko časopisje je mnenja, da bodo po-

LISTEK.

IVAN VUK:

Gregor Ovsenik.

Hotel »Uzon« je izgubil svojega lastnika. Nihče ni vedel, kedaj in kam je izginil. Nekega dne so se uslužbenci naenkrat plaho spogledovali, kakor da jih je groza; zavedali se še niso, kdok ta strah in kako. Tako čudno jim je bilo ves tisti dan do večera in vso noč in ves naslednji dan. Ko pa so prišli tretjega dne sodnijski gospodje v črnih suknjah in hladnih obrazov in zapisovali in pečatili vse s strašno resnostjo in govorili med seboj z mrtvaškim, enakomernim glasom, je planilo med uslužbence kakor električna iskra.

»Pobegnil je.«

In groza je pogledala iz oči slehernemu. Vsak je zgrabil kar je imel svojega in razpršili so se, kakor ovce, če plane v sredu med nje krvoločna zver.

In tedaj se je začela vsa beda vratarja Gregorja Ovsenika.

Zadnji je bil, ki je odhajal. Glava sklonjena, roke viseče ob telesu in prazne, ko je odhajal. Na oglu je postal. Kolena so se mu tresla. Počasi je dvignil glavo in gledal nazaj, na poslopje, kjer so se pravkar zaklenila velika vrata, železna in začrnena. Zdelo se mu je kakor vrata mrtvašnice, za katerimi leži njegova mladost in njegova moč.

Čudno so se svetile oči Gregorju Ovse-niku. Steklen je bil njih svit, kakor človeka, s katerim se je zgodilo nekaj strašnega, a se še prav ne zaveda vsega, nego samo sluti; kakor človeka, ki sanja hude sanje, a še v polusnu misli, da so to le sanje, a vseeno trpi in sanja naprej...

Tedaj se je nenadoma ustavila na oglu ženska postava. Obraz suh in izstradan. Trpljenje in glad sta bila zapisana na njem. Gledala ga je z globokimi, mrzlimi očmi, kakor da se obotavlja stopiti k njemu. Naposled pa se mu je približala počasi in plaho.

Gregor Ovsenik se je stresel. Njegove oči so se srečale z njenimi, globoko vdrtimi in mrzlimi.

»Kdo si?«

»Tovarišica tvoja odsihdob!« je rekla tiho. Brezzobe čeljusti so se nasmejale z grenkim, ledenim nasmehom.

»Kaj mi bo tovarišica! Ženo imam in hčer.«

»Tudi ženi in hčeri bom tovarišica... Pojdiva!«

»Kam?« se je zavzel Gregor Ovsenik nad to vsiljivostjo in gledal njeno mršavo, sključeno postavo.

»K drugim... Na tisoče jih je...«

»Na tisoče,« je zavzdihnil Gregor Ovsenik. »Kdo so ti tisoči,« je vprašal nato.

»Kakor si ti,« je odgovorila ženska in se nasmehnila.

»Kakor jaz,« se je zavzel in streslo ga je, kakor da se je uprla vanj hladna jesenska sapa. »A ti, kdo si ti?« je vprašal s stisnjenimi obrvi.

»Poglej me in se spomni. Ko so pečatili tam v tistem poslopju, sem se dotaknila tebe in drugih. Ozrl si se po meni mimogrede, kakor da se ti mudi drugam, a vendar se nisi premaknil z mesta. Drugi so se stresali in zbežali. Zakaj so zbežali, ko sem jih pa vabila prijazno? Saj jih vseeno dohitim. Glej, in ti nisi bežal pred menoj. In pametno je bilo. Čemu bežati, ko pa se vseeno srečava.«

Z rastočo grozo je gledal Gregor Ovsenik v njene globoko vdrte oči. Kakor da gleda blazno žensko, zblaznelo od učenosti.

»Kaj mi govoriš te stvari, ki so ti jih mor- da povedale knjige. Jaz jih nisem bral. Povej mi naravnost, v oči mi povej, tako, kakor se pove človeku, ki ni utegnil ukvarjati se s knjigami.«

»Z menoj pojdi, pa boš videl in ne bo ti treba praviti.«

»Kam?«

»Pojdi.«

Prijela ga je za roko. Ledeni so bili njeni prsti in zazebljo ga je, prav do srca ga je zazebljo. Zganil se je in odskočil.

»Pusti me!«

»Ali se me bojiš?«

»Bojim. Ledene so tvoje roke in tvoje oči brez leska. Kakor oči mrliča so.«

tekli razgovori med jugoslovansko in grško vlado glede tega vprašanja v redu in da je pričakovati pozitivne rešitve.

Bratjanu hoče spraviti v regentski svet tudi kraljico-vdovo. Kakor se doznava iz dobro informiranih krogov, dela ministrski predsednik Bratjanu z vsemi silami na to, da pride v regentski svet tudi kraljica-vdova Marija. Princ Karel je dal izjavo, v kateri pravi, da bo v tem slučaju poskusil na vsak način doseči svoje pravice in priti na rumunski prestol.

Naše gibanje.

VABILO K NAROČBI.

Vojni invalid je stanovsko glasilo okoli 12.000 organiziranih vojnih žrtev ter zastopa njihov gmetni in kulturni dobrobit.

Slehera vas, skoro slehera hiša ima pod svojim krovom kako vojno žrtev, ker je dolga svetovna vojna napravila velikansko število invalidov, vdov, sirot in drugih prizadetih družinskih članov. Zato je invalidsko vprašanje danes važna socijalna panoga, ki posega daleč v življenje naroda. Smatra se za važno narodno vprašanje, zato se mora zanj interesirati vsak človek.

Ne samo to, da je dolžnost vsakega invalida, kakor tudi ostalih vojnih žrtev, da podpirajo svojo akcijo posebno v obliki čtiva, ki ga razširja naše glasilo, tudi za druge osebe je važno in koristno, da se seznanijo s tem vprašanjem, kar zamorejo najlažje, ako čitajo naš list.

Dovoljujemo si apelirati v prvi vrsti na naše člane in članice, da so vsi naročniki našega lista in se zavedajo sami na ta način, da poleg članarine plačajo tudi nekaj dinarjev za naročnino lista. Naši krajevni funkcionarji naj jih vzpodbujajo k temu. Mi vidimo, da so najbednejši iz naših vrst zvesti naročniki, ki težko žrtvujejo izdatke, pričakovali bi tem bolj od onih, ki se jim to nič ne pozna. Če sami ne potrebujejo, naj podpirajo akcijo drugih, bednejših.

Apeliramo pa tudi na drugo ljudsko javnost, da podpira naš tisk, črpa iz njega naše podatke in s tem sodeluje v naši skupni stvari. Marsikatera slovenska hiša, ki ima naročenih mnogo časopisov, lahko pridene še našega.

Pričeli smo ga razpošiljati na ogled in pričakujemo vsestranskega odziva.

Upravništvo.

Pozivljajo se sledeči tovariši in tovarišice, katerih akti za odkupnine so bili poslani sreskim poglavarstvom kot pomanjkljivi v izpolnitve, da to nemudoma store v njihovem lastnem interesu: Rudolf Hercog iz Zakovcev, Anton Oblak iz Selc, Fortunat Cerar iz Vrhpolja, Valentin Osolnik iz Ostrožnega, Franjo Klevže iz Kostrevnice, Josipina Mrak iz Št. Vida, Franjo Pintarič iz Sromelj, Josip Arnšek od Sv. Jungerta, Franc Tajner iz Črnomlja, Ivan Metličar iz Artič, Anton Žerjav iz Brezine, Ivan Dečman iz Gaberja, Franc Femc iz Luže, Ana Pirnat iz Petrušnje, Mihael Ferjančič iz Vrhja, Rudolf Podboj iz Žužemberka, Mihael Kohak iz Dol. Lendave, Josipina Kramar iz Ljubljane, Franjo Kopina iz Maribora, Matija Hancz iz D. Bistrice, Franc Kos iz Vitana, Anton Ačko iz Bojtime, Rudolf Joše iz Slov. Bistrice, Filip Erker iz Pretreža, Martin

Dvoršak iz Slov. Bistrice, Janez Koželj iz Bistrice in Elizabeta Kranjc od Sv. Barbare v Haložah.

Dotični naj se javijo pristojnim sreskim poglavarjem, ako tega niso že storili. Vsak ve, kaj ni priložil v smislu naših navodil v današnjem članku »Nekaj iz invalidskega vprašanja«, zato naj svoj akt izpopolni.

V Domžalah se je vršil v nedeljo dne 7. t. m. ustanovni občni zbor Krajevnega odbora. Pred leti je tamkaj že obstajala naša podružnica, ki pa se je morala vsled nedelovanja ukiniti. Tovariši in tovarišice so spoznali, kako neprilичno jim je bilo brez organizacije, zato so jo zopet oživeli in pričeli delovati.

Oblastni odbor je zastopal tov. Tomc, ki je uvodoma članom vzbudil zavest za našo stvar, ob enem pa navedel veliko primerov in uspehov iz našega skupnega delovanja. Navzoči člani in članice so radevolje takoj pristopili, plačali članarino in obljubili, da bodo vpeljali slehernega tovariša in tovarišico v naše okrilje. Nov odbor je sledeči: Predsednik tov. Flis, podpreds. tov. Kepec, tajnik tov. Vodopivec, blagajnica tov. Ulčar, odbornik tov. Burja, Namestniki tov. Zajc in Sušnik. Nadzorni odbor preds. tov. Hafner, odbornika tov. Sinigoj in Rihtarjeva. Nam. tov. Šimnovec.

Iz Trbovelj javljajo, da je preminul dne 17. julija t. l. v celjski bolnici tov. Franc Guna v najlepši starostni dobi 35 let. Pred smrtjo je izjavil, da je veliko kriva njegove prezgodnje ločitve od sveta redukcija zdravnikov. Poprej je bil na Golniku, kjer je manjkalo zdravniških moči, nazadnje pa v Celju. Bela žena rešuje invalidsko vprašanje.

Kronski upokojenci. Izšla je naredba o njihovi prevedbi na dinarske pokojnine. Vsi se morajo najprej formalno prevesti na dinarsko plačo in sicer civilni uslužbenci po zakonu o državnih uslužbencih z dne 31. julija 1923, prometni pa po zakonu o prometnem osebju z dne 28. oktobra 1923. Vojaske kronski upokojenci pa se morajo prevesti po zakonu o ustroju vojske kraljevine Srbije iz leta 1914., razširjenem leta 1919. na vso kraljevino. Po prevedbi se uredi pokojnina v smislu zakona z dne 14. marca 1922 o dinarskih plačah uslužbencev izven Srbije in Črne Gore.

Miloščinarjem se prevedejo kronske datjave v dinarske.

Več v Uradnem listu št. 81.

Internacionalna konferenca bivših bojevnikov. Dne 9. in 10. julija se je vršila v Luksemburgu prvičrat internacionalna konferenca bojevnikov iz svetovne vojne, katere so se udeležili zastopniki večine držav, ki so se vojskovali. Zastopane so bile Amerika, Anglija, Francija, Belgija, Italija, Jugoslavija, Poljska, Avstrija, Nemčija in Rusija (zadnja samo po zastopnikih, ki žive v inozemstvu). Romunijo je zastopala francoska delegacija. Navzočih je bilo tudi nekaj novinarjev iz Anglije in Nemčije.

Konferenco je sklicala organizacija, ki se nazivlje »Fidac«. Francoz Héraud je pozdravil navzoče in otvoril konferenco. Povdarjal je, da je sklicana za zastopstvo narodov in ščitjenje miru. Sestavile so se tri komisije, od katerih deluje prva v vprašanju miru, druga za preskrbo vojnih žrtev in tretja za vprašanje nekdanjih vojnih ujetnikov. Prvi dve komisiji sta po dveh dneh predložili konferenci smot-

rene predloge, ki so po odstranitvi nekaterih točk napravili solidarne sklepe kongresa. Vprašanje vojnih ujetnikov pa se je prepustilo v nadaljno razmotrivanje organizacijam istih samih.

Ta konferenca je na široki podlagi potom javnega izraza zastavila svoj vpliv na vprašanje miru med nekdanj nasprotniči si državami.

Izražene so bile želje, da bi prišle obe internacionalni zvezi Fidac in Eiamac do skupnega delovanja in enotne internacionale.

Sestanek na Brezjah. Zveza bivših vojakov svetovne vojne ima tudi letos sestanek vseh tovarišev iz bojnih poljan in sicer v nedeljo dne 21. avgusta t. l. na Brezjah na Gorenjskem. Vabi vse tovariše invalide, da se po možnosti udeleže tega sestanka, ki je bil še vsako leto tako polnoštevilen in prisrčen. Polovična vožnja je dovoljena od dne 19. do 23. avgusta t. l. Za povratek se bodo delile prireditelj na Brezjah posebne izkaznice. Za tja je treba kupiti cel vozni listek in ga hraniti. Pevci naj prinesejo s seboj tudi note od žalostink. Vlaki proti Gorenjski bodo ta dan ojačeni. Na svidenje med vojnimi tovariši na Brezjah.

Mesto sluge je razpisano na drž. realni gimnaziji v Murski Soboti. Prošnje je vlagati do 30. avgusta t. l. Več v Uradnem listu.

Ne pozabite na srečke Trboveljske efektne loterije, ker se čas žrebanja približuje. Skrbimo, da bodo srečke do zadnje razprodane. Razprodajalci hitite in zahtevajte nove.

Druge novice.

Novo letalsko čudo. Uspehi angleškega pritlikovega monoplane »Tigermoth« vzbujajo povsod veliko pozornost. Letalo je opremljeno z motorjem 32 H. P., prevozi 3 milje na minuto, tehtja 575 funtov, je 15 čevljev dolgo in porabi vsakih 30 milj v hitrosti 180 milj galona goriva. Letalo bo torej preletelo progo London-Pariz v pet četrt urah, pri čemer ne bo porabilo za več kot 10 šilingov goriva. Zgraditelj De Havelland namerava s tem letalom obiskati vsa večja evropska mesta.

Poljedelska fakulteta beogradske univerze v Zemunu se zgradi še tekom letošnje jeseni. Poslopje bo do pričetka šolskega leta 1928./29. dovršeno.

Pariz. Na Marni je strela udarila v jamo, kjer so vedrili otroci, ki so bili na izletu. Usula se je zemlja in usmrtila enega otroka in dva težko ranila.

Povodnji v Indiji so povzročile več milijonov funtov škode. Brez strehe je ostalo 100.000 ljudi. Vsa letina duhana in bombaža je uničena.

Krvav boj za vodo v Dalmaciji. V južni Dalmaciji je suša uničila vse poljske pridelke. V sredo popoldne je udarila na Krko toča, ki je povzročila ogromno škodo. V Šibeniku in po vsej okolici vlada veliko pomanjkanje vode. Radi tega je nastal med seljaki neko popoldne pri nekem studencu, h kateremu prihajajo po vodo po več ur daleč, prepir in pretep, tekom katerega je bilo 10 oseb težko ranjenih.

Ogromen požar v tvornici sladkorja v Novem Vrbanu je izbruhnil iz dosedaj še nepojasnjenega vzroka zvečer 2. avgusta. Požar je kmalu zajel celo skladišče. Škoda znaša več milijonov.

Vstala je od mrtvih. V Casaberni blizu Madrida na Španskem je že delj časa болоvala starejša ženska Florencia Huescan. Pred nekaj dnevi je postalo njeno trpljenje tako nezno, da je popolnoma otopela za zunanji svet. Ker ni dajala od sebe nobenih znakov življenja, so jo domačini proglasili za mrtvo in mrliški oglednik, zelo površen človek, jo je celo s pismeno iz-

»Privadiš se mojim rokam in mojim očem, kakor so se privadili tisočeri. Ne boj se me. Podaj mi roko brez strahu, kakor so mi jo podali tisočeri in pojdiva k tisočerim.«

Oklenila se ga je tesneje.

Stresej se je; silno močno je zahropelo v prsih. Ramena so se zravnila, kakor da hočejo vreči raz sebe težo, veliko in grozno. Zašibila so se kolena in omahovala onemogla.

Počasnih, omahujočih korakov je šel po cesti in glava mu je visela na prsih, kakor obložena težkih, gorjupih misli. Ženska z velim in koščanim licem pa se ga je oklepala.

Tako je objela beda Gregorja Ovsenika...

*

V predmestjih, kjer so ulice ozke in hiše nizke, bogvekdaj pobeljene, ceste slabo tlakovane in izvožene, po ne prahu, če pripeka solnce, cedeče se rjavega blata v deževnih dnevih, srečujejo človeka ljudje v ponošeni oblekah in izstradanih lic. Roke so jim žuljave in koščene. Njih pogledi te ustavljajo sredi ceste, da ti zatrepeta duša sočutja, tako trpeči so, kruha proseči. Ustnice se ti nasmehnejo, kakor v pričakovanju in te pozdravljajo, kakor pozdravlja človek človeka. In ta smehljaj izgovarja eno samo besedo, vsakdanjo sicer, a vendar tako pomembno: kruha!

A ne samo v predmestjih, tudi v mestu samem, svetlem in razkošnem jih srečavaš. Na stotine jih je, na tisoče. Oh vsakem koraku jih lahko vidiš. Po svetlih širokih ulicah hodijo,

mimo trgovin in bogatih izložb, mimo ponosnih hotelov in svetlih gostiln. A kdo jih zapazi? V šumečih krilih se sprehajajo gospe, v dragocenih plaščih in klobukih. V kavarnah sede gospodje, rdečih obrazov in rejenih trebuhov. Igrajo. Denar jim je postranska stvar, zabava vse. A zunaj jih gledajo sestrane oči, zbledeli obrazi... Samo en majhen del od kupčka, ki leži pred onimle gospodom s plešo, pa bi se razveselilo srce in oči orosile od sreče. Samo eno pero s klobuka one vitke, lepe gospe, in blede lica bi prešinil smehljaj utehe. Samo kamenček s prstana onele, ki se solnči na klopi in žari, kakor zvezda, pa je nasičeno število stradajočih...

Kruha!

Ali kdo se meni za nje; kdo postoji in se ozre s pogledom usmiljenim...

Zaman gledajo hrepeneče oči. Ni ostankov, ne pogleda dobrohotnega. Psi je vzljubil bogatin, zasovražil človeka, v bedi tavajočega...

Zunaj je bilo hladno. Jesenska megla je ležala nad mestom. Gregor Ovsenik je nategnil sivkasto, razcefrano kapo na glavo in se ozrl po sobi. Prazne so bile stene in razpokane. Nekeč je pač bila to drvarnica. Ozko okno, kakor okno ječe, je gledalo na ulico. Slab zrak, vlažen in zatohel se je sprehajal skozi okno in se srečaval z motno poulično svetlobo. V levem kotu je bila na tleh slama. Postelja je bila že davno prodana, skupiček že porabljen. Ble-

do suho dekletce je ležalo na slami, pokriti s cunjami.

»Ali greš?« je vprašala žena, sedeča sključena v kotu pri majhni okrogli peči, bogvekdaj zakurjeni.

»Grem.« je odvrnil Gregor Ovsenik, kakor v odmev.

Na postelji je zavzdihnilo in zaječalo.

»Vode.«

Žena v kotu se ni zganila. Topo je gledala pred se. Gregor Ovsenik je pristopil in se sklonil nad bolnico.

»Vina ti prinesem, hčerkica. To te okrepča, to te ozdravi. In kruha ti prinesem, da se nasitiš in drvi in premoga, da se ti ogrejejo udje.«

Žena v kotu se je grenko nasmejala.

»Vina, kruha... Ves denar je pošel že pred enim tednom. Zaslužka ni. Danes nismo še ničesar jedli. Odkod vzameš vino?... Odkod drva in premog?...

Gregor Ovsenik je zadušil vzdihljaj, ki je zadivjal v prsih.

»Zaslužka ni.« je rekel udano. »Star sem in starosti ne marajo. Mladost hočejo in čilih moči.«

Žena se je sključila v kotu še bolj in se stisnila k nezakurjeni peči. Hčerkica na slami je zastokala:

»Vode.«

(Dalje prihodnjič.)

javo spoznal in proglasil za mrtvo. Svojci so najavili pogreb in so položili Florescino v krsto. Ceremonije v cerkvi so že bile pri kraju in pogrebci so položili rakev na rame ter jo nesli proti pokopališču. Mahoma pa — strah in groza! — ti nekaj potrkna na pokrov rakeve. Sprva so ljudje mislili, da gre za kak ropot v bližini spreveda. Toda potrkalo je v drugič in tretjič in slednjič se je začel pokrov krste premikati. Prestrašeni in meneč, da se jim bliža sodni dan, so postavili pogrebci tovor na tla in zbežali domov, da se zaklenejo pred strahom. Ko se je sprevod razšel, je Florescina odločila pokrov od krste, vstala in se je peš napotila domov, kjer je danes čila in zdrava, da nihče več ne misli na njen bližnji konec.

Nevihla razdejala celo vas. Badenska vas Didelsheim je postala žrtev težke vremenske katastrofe. V bližini naselbine je treščila strela v več dreves in je povzročila lokalni požar, ki se je zaradi velike burje razširil na vse strani. Žrtev plamenov je postalo poleg stanovališč tudi 39 škednjev in shramb z vsemi pridelki letošnje žetve. Gmotna škoda je nepopisna, prebivalstvo, ki je ostalo brez strehe in imetja, berači in mora živeti od miloščine tujih ljudi.

Sreski poglavar na čelu roparske tolpe. Pred tri in pol letom je iz samostana Dubočice pri Plevlju izginil pop Risto Nenadić. Vsa znamenja so kazala, da je postal žrtev zločinskih morilcev katerih pa ni bilo mogoče izslediti. Šele sedanjí sreski poglavar Milan Anatasijević je po kratki, a energični preiskavi našel nekatere sledove in odredil razne aretacije. Našlo se je tudi truplo umorjenega popa, in sicer pod ruševinami nekaterih samostanskih celic, ki so jih zločinci zažgali par dni po izvršenem umoru. Minulo nedeljo so ostanke popa Riste Nenadića pokopali na najsvečanejši način. Pogrebu je prisostvovalo nad 3000 ljudi. Istočasno so orožniki v Peči aretirali Ljubo Damjanovića, bivšega sreskega poglavarja v Plevlju. Po preiskavi se je namreč razodelo, da je on bil vodja zločinske tolpe, ki je ubila popa Nenadića. Ko so Damjanovića z avtomobilom pripeljali v Plevlje, ga je hotela množica linčati, kar pa je preprečil sreski poglavar Anatasijević. Preiskava se nadaljuje in vzbujaa vedno večjo senzacijo, ker dokazuje, da je Ljuba Damjanović kot sreski poglavar v Plevlju stal na čelu razbojniške tolpe, ki ima na vesti več doslej nepojasnjenih ropov in umorov.

Brezlični razgovori med Berlinom in Argentino. Vršili so se poskusi direktnih razgovorov med Berlinom in Buenos Airesom. Poskusi so izvršeno uspeli in so bili vsi govori glasom telegrafičnega potrdila v Buenos Airesu izvršeno razumljivi.

Velika vročina v Italiji traja nepretrgoma dalje. Povprečna temperatura v senci se giblje okoli 33 stopinj.

Bogata žetev kave v Braziliji. Letos je v Braziliji bogata žetev kave. Cenijo jo na 21 milijonov vreč. Povprečna produkcija brazilske kave znaša 16 milijonov vreč.

Kralj in carinik. Pred dnevi je privozil čez francosko mejo avtomobil, v katerem sta sedela dva moža, navidez malomeščanskega stanu. »Ali imate kaj carini podvrženega blaga?« ju je vprašal carinik. — »Ne,« je odgovoril eden od obeh avtomobilistov ki je imel na nosu ščipalnik. — Carinik se z lakoničnim odgovorom očitno ni zadovoljil. Preiskal je ves avtomobil in na posled še oba potnika. Našel ni ničesar drugega kakor prazno zlato cigaretno dozo na kateri je blestel belgijski kraljevski grb. Potnik s ščipalnikom ni bil namreč nihče drugi kakor belgijski kralj Albert I. — Ves v zadregi se je hotel carinik oprostiti. — »Nič hudega,« ga je prijazno zavrnil kralj, »storili ste samo svojo dolžnost!«

Nemško izseljevanje v Ameriko. Minulo leto se je izselilo v Ameriko 45.000 Nemcev.

S kongresa delavskih organizacij. V poročilu, ki ga je podal Mertens na kongresu delavskih organizacij v Parizu, je omenil med drugim, da so delavci malo časa po mirovnem zaključku dosegli v največ državah mnogo ugodnosti, kakor organizacijsko svobodo radi skrajšanja delovnega časa, ureditev mezdne standarda in ugodnosti na polju socialne zakonodaje. Brezposelnost, ki je nastala vsled gospodarske krize v raznih državah, se ceni na okroglo 2 milijona ljudi. Istočasno bi bilo skrbeti za ustanovitev zavarovanja, ki bi preprečilo brezposelnost. Zastopnik Grassmann je podal poročilo prvega odbora o poročilih Udgeesa in Jouhauxa o morebitnem sprejemu ruskih delavskih organizacij. Konkretan predlog o tem poročilu, ki ga je odbor sprejel s 16 proti 2 glasovoma, ni bil stavljen.

Usoda dveh nedolžnih revolucionarjev. Justični zločin, kakor jih malo pomni svetovna zgodovina. Evropa daje Ameriki moralne lekčije. Vzpodbudo za ta nastop ji je dal dogodek, ki je navidez čisto brez pomena, v resnici pa zelo važen. Pred leti je bil v bližini Bostona oropan blagajnik neke trdke, ki je nosil s seboj denar za izplačevanje delavcev. Vozil se je v avtomobilu. Naenkrat se je vozilo ustavilo. Napadli so ga roparji, ki so umorili blagajnika ter odnesli gotovino, namenjeno za izplačevanje delavcev. Oblasti so iskale krivce. Sled jih je vodila k Sacco in Vanzettiju, dvema revolucionarnima elementoma, ki sta emigrirala iz Italije in se naselila v Ameriki. Moža sta morala na zatožno klop. Pred sedmimi leti so se tudi v Ameriki čutili opasni sunki revolucionarnega gibanja. Sacco in Vanzetti sta se javno prištevala k prevratnim elementom in ko sta stopila pred stroge in puritanske sodnike, je bila sodba že sklenjena. Nič ni pomagalo, da se je medtem javil neki portugalski razbojnik, ki je priznal, da je on izvršil umor in rop; ameriška justica je bila trdovratna in ni

hotela pristati na revizijo procesa. Sacco in Vanzetti sta ostala pod ključem, te dni je bil zavrnjen zadnji vzklic za ponovno obravnavo. Obsojenca so prepeljali v celico kandidatov za smrt na električnem stolu in podoba je, da bosta moža v noči od 10. na 11. avgusta umorjena.

Zdravje.

Začetni pojavi tuberkuloze. Kakor vemo danes, je tuberkuloza ozdravljiva bolezen, tako da je njen glas dosti strašnejši nego bolezen sama. Izlečiti se pa seveda da le tedaj, če se jo prične zdraviti o pravem času in če bolnik ne zamudi dobe, v kateri postane sicer vedno resna bolezen pogubonosa in smrtna. Zato je važno, da bolnik pride k zdravniku, ko še ni prepozno in da ne čaka dotlej, ko so mu že povsem opešale telesne moči, ko je shujšal do kosti in ko mu že vsak lajik napravi diagnozo po v strani štrlečih uhljih, neprestanemu kašlju in težki oslabelosti.

Po načinu kroničnih bolezni vobče, se tuberkuloza tihotapsko prikrade v človeka in se prične uveljavljati z znaki, katere lahko pregledaš in jih radi tega prepogosto omalovažuješ.

Jetiko povzročajo posebni bacili ki se naselijo v bolnikovem telesu, predvsem v pljučih. Od izbranega naselišča ogrožajo po krvotoku s svojo infekcijo še druge organe. Ne le, da uničimo tkanino, v katero so se naselili, ampak izločajo tudi strupene snovi, katere krožijo potem po telesnih sokovih. Ti toksini povzročajo celo vrsto manj izrazitih znakov, katere bolnik prav lahko pregleda. Strup okvarja ali vsaj moti v prvi vrsti živčevje, in sicer center za regulacijo toplote v možganih ter takoimenovano simpatično živčevje, kateremu je mimo drugega izročeno v oskrbo oženje in širjenje žilja po telesu. Zato taki navidezno še povsem zdravi ljudje toploto zelo slabo regulirajo. Meja med temperaturo, ko jih že zebe in ono, ko jim je že prevroče, postaja vedno ožja. Če je le okno v haje pregorki sobi par trenutkov odprto, že tožijo, da jih mrazi. Kmalu pa se obrne in v najkrajšem času jim postane vroče, da se znoje. Dočim se vrti dnevna temperatura zdravega človeka med 36 in 37 stopinj C in je v normalnih življenjskih odnošajih za vsakega ustaljena tako, da ni večjih diferenc med jutranjo in večerno temperaturo, začetnik — jetičnik mnogokrat zjutraj ob 7. nima nihi 36 stopinj ob 5. popoldne pa kaže toplomer 37.2 stopinj C in več, torej prekoračuje širino cele termometerske stopnje. Sicer se dvigne telesna toplota tudi pri zdravem človeku po večjih količinah tople jedi in pijače, a jetičniki so že zgodaj občutljivi za nekoliko toplejšo hrano. Prav tako se dvigne telesna toplota pri težkem delu zdravega človeka. Če pa naredi jetičnik par sto korakov, skoči termometer takoj nad 37 stopinj C. Takisto občutljiv je jetičnik za obsolnčenje.

S to neravnovesnostjo in labiliteto temperaturne regulacije je v zvezi tudi znojenje jetičnikov. Pri najmanjšem naporu, razburjenju, pri količkah zvišani zračni temperaturi, obliva bolnika znoj. Mnogokrat že v začetku bolezni proti jutru pojavljajo se težka znojenja, ki so naravnost značilna za jetičnika. Njih nastanek ni povsem pojasnjen, je pa brezdvomno posledica bacilnega zastrupljenja.

Kot eden zgodnjih simptomov je pri mnogih bolnikih tudi opazljivo nadležno utripanje srca. Število udarcev se zviša. Glavobolje je kakor neutešljiva žeja tudi znak, ki ga kažejo pogosto bolniki že v začetku tuberkuloze. K temu se pridružujejo medle bolečine v muskulaturi in v sklepih ter vsakovrstne senzacije odmrlosti, odrevenelosti in gluhosti v koži, osobito na zunanjih straneh stegen. Nag a in težka utrudljivost izpopolnjuje to sliko.

Mnogi bolniki ne morejo najti prave lege v postelji in se preobračajo nemirno sem ter tja. Noge se jim nekako same ob sebi prestavljajo, ali jih morajo proti svoji volji bolniki vedno zopet prekladati, kar se uprav godi, ko zapadejo že v dremavico, iz katere jih opisani nemir vedno nanovo zbujaa. Drugi zopet težko zaspe in slabo spe, ker zavoljo že lahko zateklih sluznic v grlu in nosu težko dihaajo. Morajo pa tudi pokašljevati, ker jih boli glava itd. Pri mnogih pa sploh ni mogoče dognati vzroka slabemu spanju. Tudi tek mnogokrat odpoje in bolnikom se upira vsaka jed.

Ker bolniki tako slabo regulirajo toploto in so vedno prepoteni, se tudi jako lahko in naglo prehlade in ker so njihove sluznice že itak občutljive, prav pogosto in pri vsaki priliki inficirajo ter padajo iz katara v katar. Glas mnogih bolnikov je časih mnogo let pred manifestnim izbruhom bolezni zameglen, raskav in hripav.

Ko je bolezen že nekoliko napredovala, oblede bolniki in mnogi prično tudi hujšati. Zbog malokrvnosti trpe mnogi na vrtoglavoosti in na slabostih, ki jih obhajajo. V primerih, kjer se primešajo na naseliščih tuberkuloznih bacilov še drugi, se dvigajo večerne temperature na 38, 39 stopinj C in več. Kašelji ni nujno, da spremlja tuberkulozo pljuč, navažno pa bolniki le več ali manj kašljajo nekateri tako, da že zbog kašlja ne morejo opravljati nobenega dela ter da ne spe zdržema niti ene ure na noč.

Takrat se čutijo bolniki navadno že tako slabe in bolne, da poiščejo zdravnika. Žal, je pogostoma že prepozno. Zato je dobro opozoriti navidezno zdrave ljudi na prve neznatne, malenkostne znake začetne tuberkuloze, ki pa v svoji skupnosti vendar lahko tudi lajka. posebno če ima kak toplomer pri rokah, pravočasno opozori na pretečo mu veliko nevarnost.

Raznoterosti.

Solnce nas bo gredo še petnajst bilijonov let! Kako dolgo bo še obdržalo solnce svojo sedanjo toploto in svetlobo? Pred nekaj leti je videla znanost edini vir solnčne toplote v progresivnem krčenju in zgoščanju solnčne materije. Po tej teoriji bi bilo solncu usojeno največ deset milijonov let življenja, všteti ono, ki je že za njim. Toda geologi so izračunali, da je poteklo najmanj dvesto milijonov let, odkar se je stvorila na zemeljski obli trdna skorja. Ta trditev bi bila potem takem v kontradikciji z gornjo hipotezo o dolgoti življenja solnca, zakaj nemogoče je vendar, da bi bil otrok starejši kot oče! Druga je, če vzamemo za podlago računa teorijo interne atomske energije. Dognano je, da je v atomih, ki jih tvorijo elektroni, krožeči krog malega centralnega solnca tako zvanega jedra, velikanska latentna energija. Ta se le deloma očituje v radioaktivnih pojavih, vsa pa bi stopila na plan, če bi se dalo kakorkoli doseči, da bi elektroni padali v jedro. Istočasno bi se vsa atomska masa razblinila v nič. Kajti masa izhaja zgolj iz električnega delovanja, ki se vrši med jedrom in elektroni. Ali z drugimi besedami: masa in energija sta isti pojem z dvema različnima imenoma. Če se tvori energija solnca in zvezd v gori navedenem procesu, na škodo njihove mase, nam razjasni način, da je za pretvorbo vse solnčne mase v energijo treba 15 bilijonov let, ali 15 milijard tisočletij! To število je neprimerno večje kakor ono, ki so ga dobili na podlagi upoštevanja skrčevanja solnčne oble. In tudi ni več v protislovju s starostjo zemlje, kakor so jo izračunali geologi.

Sultanovi zakladi. V stari carigrajski palači Tont-Kapu-Seral se je otvorila razstava zakladov nekdanjih turških sultanov. Dve dvorani sta polni dragocenega kitajskega porcelana. Ostale so nabite s preprogami, orožjem in kronskimi dragulji. Tu je tudi sloviti prestol šaha Izmaela, ki so ga Turki ugrabili Perzijcem. Ima — kot običaj na vzhodu — obliko nizkega divana a je neprecenljive vrednosti. Vezan je z biseri diamanti in rubini, ki tvorijo bajne okraske. Najdražja razstavljena predmeta pa sta meč Sulejmana Velikega in kovčeg za Mohamedov plašč iz XVII. stoletja. Ročaj je okrašen z diamantnim zmajem in pravilničnimi pticami iz draguljev. Kovčeg iz zrezljane slonovine ima filigranski zlat pokrov z rubini in diamanti. V oddelku bizantinskih starin so trije krasni meči Konstantina Velikega in krasen kovčeg z roko Janeza Krstnika.

Boj med mačko in vrabci. Newyorški listi izvejo vsako senzacijo. Če je ne iztaknejo med ljudmi, ki sicer obilno skrbje za škandale in afere, pa gredo po novice med živali. Pred dnevi so priobčili poročilo o nenavadni, a presenetljivo zanimivi bitki med mačko in vrabci. Ta dogodek se je odigral na dvorišču policijske stražnice v Hobokenu pri New Yorku. Policijska mačka (to se pravi mačka, ki je last stražnice) je vstala tisto jutro nekam slabe volje. Želodec ji je namreč neprijetno krulil, a njeni gospodarji se niso nič pobrigali za zajtrk. Zevala je tedaj po dvorišču in lenuško čakala, da ji pade kaj v grlo. Zdajci pa opazi pred vrati majhnega, napol godnega vrabca, ki še ni znal dobro letati. — To bo prigrizek! — pomisli in se počasi in previdno plazi proti negodnemu čivkaču. Vrabček preplašen zleti, a komaj meter visoko in zopet pade na tla. Mačka se urno pripravi za naskok. Tedaj pa se je zgodilo nekaj nepričakovanega. Že ko se je mačka prihuljeno plazila k vratom, je stara vrabica opazila nevarnost, ki preti nebolivemu malčku in je jela čivkati na pomoč. Star vrabec, sicer izkušen pretepač, je zletel po bliskovo na tla in se postavil pred mladiča. hoteč ga zavarovati s svojimi razširjenimi perotmi. Brž za njim je priletela tudi vrabica in se prav tako postavila v bran. Po vejah in na strehi je krdelo kakih petdeset vrabcev pozorno zasledovalo razvoj dogodkov. Mačka je bila na moč presenečena. Ali glad je hujši od poguma, zato je urno vrgla tačico proti vrabcu, ki se ji je malce približal, kakor da bi jo bil hotel izzvati na mejdan junaški. Kakor na povelje se je vrglo celo krdelo na mačko: z očitno naslodo so ji zasadili kljune v nos, oči in na druga občutljivejša mesta. Mačka se je zaman branila in otepala; četudi je zasadila kateremu vrabcu zobe v perie, ni nič izdalo, ker je bil napad spreten in premoč očitna. Boj je bil prav kratek. Mačka je kmalu spoznala da nima upa do zmage; jadrno se je zavrtela in jo popihala skozi vrata stražnice. Vrabci pa so vrešče planili za bežečim sovražnikom in ga toliko časa klujuvali, da se je mačka skrila v ozke prostore pod pisalno mizo. Stoprav zdaj so drug za drugim zleteli iz stražnice na dvorišče in tu toliko časa čivkali in klepetali okoli neboljenega mladiča, da se je spametoval in zletel z njimi vred na visoki plot. Mačka je polna ran in žalostno mijavkala po hiši, na prosto pa si ne upa več. Brez dvoma so ameriški vrabci zanimive stvarce. Solidarnost imajo celo več nego ljudje.

Izdaja Udruženje vojnih invalidov.
Odgovorni urednik: Stanko Tomc.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.
Zanjo odgovarja: France Štrukelj.

Krojaška delavnica
„Vzajemne pomoči v Ljubljani“
izdeluje obleke po najnovejših modah po zelo nizki ceni. Vojne žrtve imajo primeren popust. Prevzema tudi naročila za uniforme, damske plašče in razna konfekcijska dela.